

Õpilasteleht

Hind
10 senti

NR. 5

26. OKTOOBER 1938

VII AASTAK.

NOORTE SÕBER JAAN LATTIK — 60

22. X 1878 — 22. X 1938

Minu tutvus Jaan Lattikuga algas nii.

Isal oli kombeks iga kord linnas käies mõni raamat kaasa tuua. Aga enne jõulupühi tõi ta päale muu veel kalendri, millel oli imelik nimi — „Sirvilauad“. Selle kalendri ostis ta alati, ja ikka nende lugemiste pärast, mis sääl lõpus olid.

Kord tõi ta jälle „Sirvilauad“, ja pärast sööki, kui laud oli kraamitud ning puh-taks pühitud, hakkas meile säält juttu ette lugema, mille päalkiri oli „Müü mulle oma esimese sündimise õigus ära.“ Meie istu-sime laua äärde kuulama, kuid jutu pääl-kiri ei olnud kuigi paljutõotav. See kõlas nii piiblilooliselt, ja neid lugusid tundsime ammu pääst.

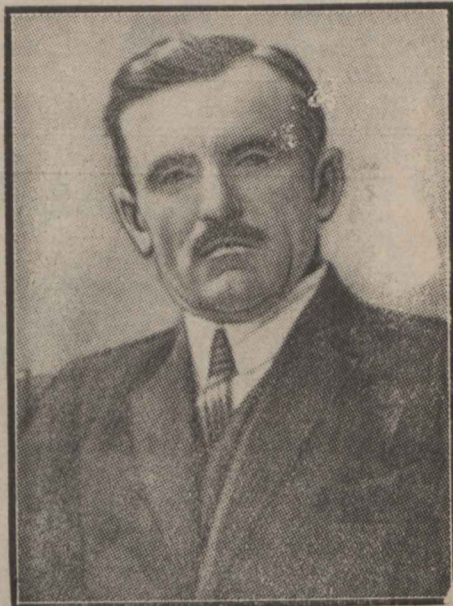
Vaevalt sai isa mõne rea lugeda, kui ajasime kõrvad kikki — see oli hoopis midagi muud. See oli koguni midagi lähedast ja kodust. See oli jutt kahest ven-nast Jakobist ja Jürist, nende vahekorda-dest, tülidest ja kirikuõpetaja juures kat-selkäimisest. Ma ei hakka selle jutu sisu ümber jutustama, see on teil kõigil kind-lasti loetud ning teada.

Meie lugesime seda juttu pärast kogu aasta, seni kui ta jäi pähe. Isegi isa luges seda teist ja kolmandat korda, muheles igakord, kui raamatu käest ära pani. Küll aga puhub, küll on hamba-mees — oli tema otsus kirjaniku kohta.

Meile jäid võrumurdelised sõnad ja laused pähe sõnasõnalt. Muidu kuulsime võrumurdelist kõnet ainult rändavalt kärukaupmehelt Võru Villemilt, nüüd oli aga päris hää omavahel seda võõrast keelt tarvitada.

Söögi ajal oli päris kena vennale ütelda: „Lupa, et ma sinu kausist süü!“ Või kui teine mõne vembuga hakkama sai, siis hindasid seda kohe: „Sa perä-mine kelm!“ Kui ei tahtnud teisele oma raamatut anda, siis põhjendasid seda võru keeli: „Sa tshkendet kassi sisse ja kakkad neli lehte vällä.“

Sellest esimesest tutvumisest Latti-kuga on nüüd möödunud palju, palju aastaid. Noormehena ning täismehena tutvusid tema teiste töödega, igakord viis kirjanik sind tagasi noorusmaale, nende meeleolude ja elamuste juurde, mis olid tema esimest juttu lugedes. Ta viis sind tagasi lapsepõlve kodusse.

Jaan Lattik

Lattik on noorte kirjanik, on kodu-kirjanik. Noorte tungide ja eluavalduste vaatlemiseks ning mõistmiseks näib tal eriline närv olevat. Ta ei kirjelda ühtki noorte vempu vembu enese pärast, ta näeb neis laste omapäraseid elu- ning teotsemistungisid. Ta ei ilusta neid ega mõista hukka, ta suhtub neisse sooja sü-damega, andestavalt.

Lattik on kodukirjanik, on noorte kodukirjanik. Ta oskab kodukohast lei-da neid salapäraseid esemeid, mis näh-tamatute niitidega köidavad inimest ko-duga ka vanemas eas. Need on päris harilikud ja lihtsad asjad. Õunapuu kambriotsas, ussipedajas metsa veeres, heinaküüni räästaalune, kust sügisel vih-maga karjas olles vaadati pilvi... või hall kass aidaesikus, koer, hobune, — kõigis neis oskab Lattik näha koduhinge, koduhaldjast.

Nüüd sai Lattik 60 aastaseks — pikk tee on ära käidud. Kuid ta sulg liigub endise nobedusega, ta silm oskab praegu näha elus rõõmu, ta süda tuksub endise soojusega.

Läkitame kõikide noorte tervituse suurele noorte sõbrale ja täname ilusate juttude eest!

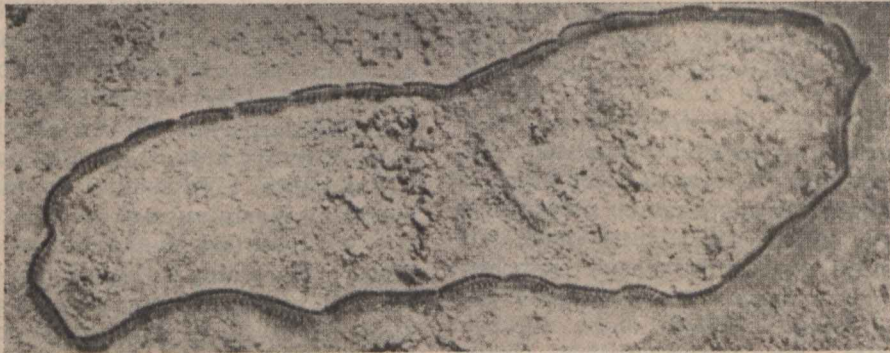
J. P a r i j õ g i.

SURMASÕORIST

Imesid ei leidu mitte ainult
võõrail eksootilisel mail.

Vaatleja kirjutab:

Juhtusin metsas röövikute ketile, mis koosnes 80—90 röövikust ja olid arvatavasti rännakul. Nagu suur uss, liikus see parv läbi metsa. Nad hoidsid suun-

da lõunasse ja ei loobunud sellest isegi siis, kui ma esimese, juhirööviku, kepiga pöörasin vastupidisesse suunda. Kohe pöördus ta uuesti lõunasse ning kaaslastes järgnesid temale kuulekalt. Nüüd painutasin ma esimese rööviku ketiga tagasi, nii et ta asus viimase kannul. Tekkis sõõr, mis liikus lakkamatult, üks röövik teise kannul, kuigi nad kohalt edasi ei pääsenud. Võib olla, on see

nähe õige haruldane ja mind huvitab teada saada, mis põhjustab sellist röövikute rännakut.

Mida sellest arvab eriteadlane:

Me kohtame üsna sageli metsas siidliblikae röövikute rännakuid. Siingi on jutt kas tamme- või männikedriklaste röövikuist, kes lahkuvad puult, mis

MASIN INIMESE KASVATAJANA

Masin on suur vaimne kasvataja. Kui hobune või eesel ei jookse, kaotavad inimesed enesevalitsemise ja löövad teda; kui aga masin ei tööta, ei saa seda lüüa. Peab mõtlema ja katsuma jõuda selgusele, kus selles on viga. See on tõeline kasvatus.

Ka on masin teinud praeguse sugupõlve inimesed üldiselt hoolikamaks ja kohustruumaks kui oleks võinud pidada võimalikuks keskajal. Mõteldagu vaid miljoneile vedureile, autodele ja lennukitele, mis on liikvel iga päev ja milledest oleneb inimeste elu. Mõteldagu neile miljoneile töolistele, kes valvavad neid masinaid päevast päeva ja hoolitsevad selle eest, et masinate lugematud osad oleksid korras. Ja meie, suur mass, usaldame oma hinge kaalumata nende hooleks, lootes, et ükski neist meestest ei tee mingeid suuri eksitusi. See on asjaolu, mis mind täidab imestusega.

(„N. V.“)

Leo Tolstoi

IHNUS JA KADE

Elas kord rikas ja ihne mees. Raha oli tal palju, aga tema meelest oli seda ikka veel vähe. Ihnuse kõrval elas teine mees, kes oli kangesti kade.

Kadedal endal polnud õieti midagi tarvis. Ükskord tuli nende kahe inimese juure nõiamoor ja ütles neile: „Paluge, mis tahate: mis soovite, läheb täide, — kuid ainult üks teie hulgast peab soovima. Aga mis üks soovib, seda annan teisele kahekordselt.“

Ihnus mõtles: „Las naaber palub. Ta palub rikkust, ja mina saan poole rohkem.“ Kade jälle mõtles: „Mida ma iganes paluksin, naaber saab ikka poole rohkem. Palun õige midagi niisugust, mis talle hääd ei tee.“ Ja kade palus, et tal endal teine silm välja jookseks. Nii sündiski: kade jäi ühe silmaga, ihnus aga päris pimedaks.

TANAPÄEVA UUDISTE JAHIG

Septembri lõpul elas kogu Euroopa ähvardava uue sõjatondi hirmu all. Nail ajal pidasid riigimehed pinevaid läbirääkimisi, kuna ajalehed ilmutasid uudiseid poole jala pikkuste tähtedega. Iga värskem sõnum maksis siis „hingehinda“, iga ajaleht püüdis üksteise võidu teist üle trumbata uudiste hankimise kiiruses. Milliseid vahendeid seks kasutati, loeme järgnevaist väljavõtteist „Uus Eesti“ järgi.

Käesolevate päevade sündmused hargnevad niivõrd fantastilise tempoga, et neile tagasivaatamine paneb otse muigama. On siiski väärt tutvustada laiemaid hulki paari pildikesega Godesbergist*, mis näitavad tõsiste asjade groteskseid külgi. Toome kohe alguseks ühe näite: mr. Webb Miller, United Press'i Euroopa osakonna kuulus šeff, elas Godesbergi „Petersburgi“ kuurhotellis, samas, kus peatus Chamberlain. Temal oli tingimata vaja ühendusse astuda ühe oma reporteriga, mr. Beatty'ga, kes peatus maailma ajakirjanduse pääkorteris „Hotel Godesberger Hofis“ Reini teisel kaldal. Vahemaa õhuteed mööda mõlema hotelli vahel on umbkaudu 400 meetrit. Kahe tunni asjatu ootamise järele saada Beatty'ga telefoniühendust, loobus Webb Miller asjatuist katseist, võttis kiirkõne United Press'i bürooga Pariisis ning palus Beatty'le kiirtelegrammiga teatada, et tema, Webb Miller, soovib Godesbergis viibi-va reporteriga kõnelda.

Viga seisis muidugi selles, et idülliline Godesbergi linnake Reini kaldal on mõeldud suvitajaile, terviseparandajaile ja niisama-logelejaile, — mitte aga maailma-ajakirjanduse keskuseks telefonidega sadadele reporteritele.

„Daily Express'i“ kirjasaatjale mr. Noel Panton'ile olid tema lehe poolt jätud väga avarad võimalused kulutuste suhtes. Ta hoidis oma Godesbergi hotellitoas kinni ühendust Londoni toimetusega öhtul kella 8-st kuni varahommikul kella 3-ni! Selleks oli ta palganud ametisse inglase, kes lebas voodil ja lu-

* Godesberg on suvituslinnake Saksamaal, kus kohtusid Chamberlain ja Hitler.

ges telefoni kuuldetorusse kriminaalromaani ja sel moel säilitas telefoniühenduse. Kui lehetoimetusele oli vaja üle anda mõnd teadet, katkestas mr. Panton maailma kulukama romaani-ettelugemise, missugune toiming maksis Eesti rahas 5 krooni minutis...

Võib vist kujutella, millistele pöörastele telefoni-trikkidele pidid tulema kõik need inglise, saksa, prantsuse, skandinaavia, jaapani, ameerika, poola jne. ajakirjanikud, kes viibisid oma lehe ülesandel Godesbergis. Mina näit. üürisin endale kiireima auto ja parima juhi kogu Kölni kohta. Niipea kui avaldati mõni teade, hüppasin autosse ja kihutasin umbes 25 minutiga maha 40 km-lise tee Kölni „Excelsior'i“ hotelli, kuhu minu leht oli varunud kaugekõne minu väljakutse pääle, nii et sain ühenduse Kölnist 5 minuti jooksul. Kokku kulus mul ühenduse saamiseks umbkaudu pool tundi, Godesbergis tuli ära oodata vähemalt 2½ tundi, isegi sel juhtumil, kui telliti hingehinda maksev välkkõne.

Meie väliskaubandus

VÕIEKSPORT SEPTEMBRIS 36 705 TUNNI

Meie septembrikuu võieksport ulatus 36 705 tunnini. Sellest on Saksamaale läinud 18 239 ja Inglismaale 18 465 tundi, kuna muud müüki on olnud 1 tunn. Möödunud aasta septembris oli või väljavedu 32 384 tundi, seega tänava 13,7 protsenti rohkem.

9 kuu kokkuvõttes ulatus võieksport 232 145,5 tunnile, kuna möödunud aastal sama aja jooksul eksporditi 193 782,5 tundi. Kogusummas on tänava võiväljavedu kasvanud 19,8 protsenti.

MUNA EKSPORT SUURENEB

Septembrikuu jooksul ulatus kanamunade eksport Eestist 6 215 760 munale. Möödunud aasta septembris oli eksport 10 prots. võrra suurem. Tänavu 9 kuu jooksul on välja veetud 36 397 080 muna möödunud aasta 33 419 680 muna vastu. Seega on tänava munaeksport tõusnud ligemale 3 miljoni muna võrra. Septembrikuu munaekspordist läks Saksamaale 67 prots. ja Inglismaale 33 prots.

ME SUUREGA OMA SUUREGA

Helin Leede, Narva

L.

ÕHTUVAIKUSES

Mu üle sügistaevas hurmeline, kõik metsad, mäed kui ujuks õitemeres ning taevakaared kastet veres, on eha kinkin'd kuldse oreooli, nüüd suvi sügisele andnud rooli.

Nii tõttab elu keset kuldseid lehti, on linnulaul vaid suve hääbun'd kaja, nii vaikne on nüüd ümber talumaja, vaid vana haab veel värisemas üha — ei ole temal iial puhkust, püha...

Mänd vana saanud ehalt purpurkuue, ma üksi seisan tühja põllu ees, kuldvili puhkab juba salvedes. Haava õrnas värisas kui nutt, nii vaikne nagu kauge muinasjutt.

E. Suviste, Ahja

M.

TAEVASKODA

Võimsana kerkib üles 39 m liivakivi sein ja kohisedes jookseb all jõgi. Jõe ääres on haljas muru ja väike poemajake. Muidu pole säääl teisi elanikke. Valgesoo külla saab 1,5 km ja Taevaskoja jaama 2 km metsateed.

Aga pühapäeviti toovad huvirongid reisijaid ja matkajaid Taevaskotta. Siis rökkab kogu mets inimestest ja jõgi on suplejatest kuiv. Liikumist üle jõe hõlbustavad kolm purret. Kalda ääres jões on üks suur ja hiigelnõrg kivi, mille pääl 5 inimest võivad seista. Taheti aastat paar tagasi seda suurt kivi keset jõge vedada, et nii ehitada kindlat silda, sest kevadel lõhuvad jää ja palgiparved purded ära.

Kivi vedamiseks sõitis kohale Valgesoo külast „Pargandi Altsi“ rehepekukatel. Kivile kinnitati terasköis ümber ja katlale köeti kõige kõvem „aur pääle“. Sõit lasti sisse, köis ragises ja naksus ja rattad kaapisid maad ja käisid niisama ümber telje. Kivi värises ainult ja jäigi oma vanale kohale alles. Ja seisab säääl praegugi.

Kui minna Väike-Taevaskojast üles-

poole, siis on säääl üks saar, mille nimi on Saessaar. Rahvas räägib, et Põhja-sõja ajal olla Rootsi sõdur peitnud saarele kulda, ja Valgesoo poisid olla suvel suplemas käies näinud kahte meest saarel kaevamas. Kuid poisse märgates joosnud metsa. Siis on veel Väike-Taevaskojas kalju sees üks suur koobas, mille suu haigutab kui põrgu värav. Kes säääl koopas on käinud, on leidnud süsi ja riidetükke, arvatavasti oli see endine peljupaik. Saessaarde on kavatsusel tiisikuse ravila ehitamine.

Raim Kaim

L.

Kooli!

Maha jäi majake tagamaal,
Kivijärv kaugel, kaugel.
Koer Sammi ükski on karjamaal,
vast pisar temalgi laugel.

Viib edasi, edasi rada pikk —
ei tulegi koolimaja.

Mu mälestus karjast on sama pikk
kui kurgede laulukaja.

V. Kraav
Rannu

L.

Vahetunnil

Kõlises kell ja ruttasid õue
poisid ja tüdrukud kitlites.
Lahti läeb jahimees, kull ja trihvaa,
Lippa, kui tahad mind tabada sa!
— „No täna küll paukus ja pragas,
ei tea, kas Kusti siis tõesti magas?“ —
„Ah ta on ju ikka mammapoeg küll,
vaevalt öeldi sõna, kui lahti oli pill.“

„Mina küll selline liisu ei ole!
Mul ikka vahvust ja mehisust on.
Ega ma asjata ninamees ole,
mul seda sõna ja jäksigi on...“

Äkki, mis see siis tähendab?
Viimaks ju viimnapäev läheneb?
Taevaskoja läks mustaks ja punaseks,
pää oli uimane, valutas.

Häda polnud kaugeltki selline,
nagu seda arvas Jaan Mesine.
Kusti vaid lõõnud on jalad tal alt,
kelkijal poisil — too vana mait.

Arvustusi

Olen lugenud:

R. Jürisson, 14 a.
Randvere

A.

August Mälgu

„LÄÄNEMERE ISANDAD“

August Mälk on meie tänapäeva kuulsaimad sulemehi, kes sündinud Saaremaal. Ta sulest on ilmunud rida teoseid, mille aineiks on peamiselt rannarahva elu kujutamine. A. Mälk sai ka Riigihoidja poolt parimale kirjani-kule määratud „Lagle“ talu.

„Läänemere isandad“ on ajalooline romaan ja loodud saarlaste viikingi ajastu aineil. Teose päätegelasiks kujunevad Lehholinna suurvanem Ata, ta poeg Alar, Mustjala linnuse vanem must Olev, kaubavanem Tapak j. pt.

Teos algab sellega, et mehed Olaviga eesotsas tulevad Väinalt kaubaretkelt.

Jõudnud Sörve-Salmeni saavad nad halbu sõnumeid — ohutuled! Mõned mehed kauba-retke koosseisust lähevad hobustel Lehholinna ja saavad teada, et taanlane on musta Olavi linnuse all rüüstamas. Appi minnes ja linnuse alla jõudes on juba hilja, ja taplus jääb tulemata. — Suve lõpul minnakse tasuretkele. Vahepeäl seatakse laevu ja muid tarbeid kor-da ja kui hein vaevalt valmis, asutakse Küde-maa lahest 20 laevaga ja 600 mehega teele. Ojamaa saare ligidal läheb Tapak oma laeva-ga Visby kauplema. Taani rannas langeb saar-laste saagiks hulka vara ja orje. Koduteel sõidavad Tapak Mehis ja Alas — kokku mees-konnaga 20 meest — Sigtunasse röövitud as-jade vastu kaupu vahetama. Sigtunas võetak-se nad linnahoidja poolt südamlilikult vastu. Tapak õiendab oma kaubaasjad ja käib Laga-ni järve äärsetes maades, kust hõbedat leitak-se. kaubahindu ja paiku uurimas. Sellel ret-kel aga tormab röövsalk Tapaku laevale. Selle asja pärast läheb Tapak Sigtuna linnahoidjalt õigust ja tasu nõudma. Alar nõuab tasuks Gyl-at, Upsala isanda tüdrt, keda ta armastama hakanud. Neid aga häbistatakse sääil ja Alar jääb muidugi Gylat ilma. Sadamas katsub Alar veel kord Gylat, kes sadamast kalu tul-nud tooma, röövida, kuid seegi ebaõnnestub. Mehed heidetakse aita vangi, kus Alar ja Ta-pak saavad raskesti haavata. Põgenemisplani

arutades, tapab Tapak end ise, kuna Mehis ei jõuaks kahte haavatut, teda ja Alarit, kanda. Mehed päästavad vangist küürakas Jakar, kes võitluse ajal saanud kõrvale hoiduda. Põge-nemise päevast kuni kojujõudmiseni tuleb meestel võidelda paljude raskustega.

Kodus sureb vahepeäl Ata ja Olav on end vägivaldselt uueks suurvanemaks seadnud. Kuid, kui Alar koju jõuab, kutsub ta suurmaja kokku ja ta valitakse ühiselt suurvanemaks. Selle järele tapab Alar Olavi ausas võitluses.

Möödub mõni aeg, kui Valjala vanem kut-sub suurmaja kokku, kus otsustatakse Sigtuna alla minna ja see maatasa teha. See otsus saadetakse täide. Sigtuna maatasa tehtud, pöörduvad saarlased rikkaliku saagiga koju.

„... See oli pajatus isandaist, kes valitsevad merd ja maid. See oli lugu sellest, et en-ne väsis lauliku suu, kui see jõuab ütelda osa-gi suurtest tegudest.“ Nende sõnadega lõpeb teos vana Mahno leulutusena.

Kõike eelmainitud kirjeldab Mälk väga hästi. Ka elu linnuses, pidustustel, rööv- ja kau-baretked on hästi kujutatud.

Romaan „Läänemere isandad“ on üks neist teostest, mis käsitab muistsete eestlaste viikingi ajastut. Teos on mõjus ja sisendab lugejasse võitlusindu, eriti lõpuosas. Lugeja elab sees-miselt kogu selle sündmustiku kaasa.

See on raamat, mida on soovitav kõigil luge-da, sest see annab meile ettekujutuse, kuidas elasid muistsed eestlased ligi 800-aastat tagasi.

Välno, 12 a.
Turbaneeme

L.

Sügisesest merest

Viinistu murrak

*Migä sest merest nüid püüdä,
kalu ses nagu tühjäs paas.*

Merel käümisele võid hüüdä:

„Mihe vaiv on kõik püügüsta maas!“

*Verkusid torm ajab atru,
lima ja sipukaid taas täüs;
lõhkudes lina, pullu ja pault.
Parem kui üldse merel ei käüks.*

*Länspast tormavad tuuled
ja sotru on täüs me rand,
ka vähkrevad ilmade meeled,
ei jälle veel astu me kand.*

OMAVAHHEL

Järgmises numbris kuulutame välja „Õpilaslehe“ traditsioonilise ja seni väga elavat osavõttu leidnud OMALOOMINGU VÕISTLUSE. Alused jäävad samadeks, mis möödunud 6. võistluselgi — nii et teritage „kliistrite“ ajal nobedasti sulgi.

H. J. (V.-Maarja) jt. — mõistatusnurga lahendite juure kuuluvad kupongid peavad olema enesestmõistetavalt sama numbri omad, millest on lahendid. Kuidas neid saab enam, kas sõpradelt v. m., see on igaühe enda mure. Igatahes on kasulik, kui sõber on ka lehe tellija. Tallinna lahendajad võivad oma lahendid ära anda isiklikult „Kooli-Kooperatiivi“ S.-Karja 19, Tartus „Koolivara“ Võidu 10.

Kirjavastused: H. Leede — Soos, Öhtuvaikus; E. Kolk — Rukkilill, Kõvapää;
R. Kaim — Majake, Kooli — JAA.

Värdi kivi:

ENNE KLIISTREID

Ma sain enesele uue ülikonna. Aga kõige tähtsam on ikka see, et püksid on pikad — nagu p ä r i s kohe. Siiani tehti püksid ikka poolde säärede, „sest laps ju kasvab“ ja nii olekski mul siis varsti põlvpüksid olnud käes. Aga ei ma kasvanud kedagi nii ruttu (ega's ma enam laps ole!) ja poisid said terve aasta naerda minu „pooletobiseid“ ja küsida: „Värdi, keda sa jälle leinad — püksid pooles vardas?“ Nüüd ma siis ütlesin isale: „Mina niisuguseid püksiviirastusi enam oma „vardasse“ ei tõmba, see on absoluut ehk vakt!“

Eks siis rätsep (mina küll ei taipa, mis sepp see on sihuke ühe p-ga nagu „õpa“ ikka kirjutab) mõetis ja takseeris mind ning lubas teha „akuraat ordentliku ja moodis ülikonna“. Ei tea kas see just akuraat oli, aga pükstel oli üks haru küll pikem kui teine — see vist oligi akuraat (ei tunne seda uut sõna). Rätsep Margapuu ütles, et pole häda midagi, kui põlved ja tagupool läbi kuulavad, siis on selle pikema haru otsast hää paika võtta.

Koolis muidugi kõik olid ümber kui mesilased ja tõstsid ja upatasid mind lae alla, kust ma muidugi pikali põrandale prantsatasin. Kusti ütles, et nii kaob maailma au ja uhkus! Rehemäe Eedi laskis mulle kraanist sortsu vett kraevahela. Ma muidugi kukkusin tal turja kinni ja ta hakkas ennast vastu minu rusikaid peksma. Aga mine sa mõista õiglust ehk prokuröri — tema olevat tahnud „ainult“ proovida, kas minu satter on ka plingist riidest, mis vesinikku sisse ei „ime“!

Aga uhke on ikke olla küll, kui on pikad püksid! Väikesed poisid ei jõua ära imestada, et Värdi on mees nagu pä-

ris kohe. Aga, onuke, üks suur-suur mure on mul: kui ka habe kasvaks juba. Oleks ainuski niisugune karv lõua otsas, nagu on meie sulasel musttuhat. No uhke oleks! Ei siis oleks seda üksildast palvetamist nurgas, sidimist, epistleid ega kedagi karta! Oi sina siiru-viiruline küll, oleks alles põli!

Pühapäeval ma käisin linnas. Mul on sääl üks hää tuttav ja suur sugulane, tädimehe õetütre ristiema pojapoeg, Uunu — tead muidugi. Nojah, tulgu ma aga linna teda vaatama ja lubas mind „kiino“ kah viia.

Eks me siis läinud linna kõndima, Uunu ikka ees nagu linnapää (arvan, et ta kõlbaks päris hästi linnapääks, tal kõik tänavate nimed pääs ja puha). Ta ütles mulle, et hoidku ma aga autude eest. Jah, ära kohutas, julgesin vaid siis üle tänava minna, kui ühtegi bensikaru polnud horisondi pääl näha.

Uunu tundis ikka asja küll. Ta läks kinokassa juurde ja küsis: „Palju teil täna surma saab?“ Nii käisime mitu kino läbi, sest Uunu ütles, et tema alla 100 laiba ehk skeleti ei rehkenda. Peab ikka põnev pilt olema! Viimaks leidsimegi niisuguse: mul praegugi tõusevad ihukarvad püsti! Ihu on nagu elektrit täis! Uunu ütles, et kui oleks Tiki ja Tohvi pilt, no siis saaks punni! Aga ei olnud seekord.

Tead, nüüd on „kliistrid“ ukse ees ja eks ühes sellega tule ikka „plaastrid“ ka. Saame ju oma puudulikud tunnistused kätte ja ainult need, sest keegi ei raatsi sinna paremaid numbmeid panna. Mul on „võmma“ peagu 4, aga nüüd ei saa sellest keegi teada. Ainult need, need!... (õhkamine).

Sinu Värdepöju.

JALGRATAS

„Õpilaslehe“

AASTATELLIJAILE

- Rutake tellimisega
- Tooge sõpru kaasa

Hädamaandumine

Pildike õhusangarite elust ja ohtudest, mis neid varitsemas tänapäevalgi.

(„Mod. Mech.“)

Kui leitnant O. Niergarth startis lennukil „Jenny“ Arkaadias, Florida poolsaarel 23. märtsil, ei olnud tal aimu hädaohtudest, mis teda ootasid teel. Mootor töötas sujuvalt ja lend kulges tahtusteta. 25 min. pärast oli lendur Ft. Myersi — oma lennu sihtpunkti — kohal.

Siitpäälle algasid noore lenduri äpardused.

Arvestades teel arendatud kiirust, Niergarth arvas end olevat alles Punta Gorda kohal, ent tugev pärituul, mille ta oli unustanud oma asukoha määramisel, oli kandnud ta tõelikult Ft. Myersi. Teekond jätkus, ent valesti orienteerunud lendur lendas vale suunas. Varsti hakkas tihedat vihma sadama. Nähtavus halvenes. Lennuk oli soo kohal. Ja siis korraga hakkas masin korratult töötama ja lend jäi aeglaseks. Niergarth kontrollis pätanki — see oli tühi. Ta püüdis avada tagavaratanki, kuid ei küündinud. Tuli maanduda. Aga kus? Ta laskus madalamale: igas suunas laiusid soomülkad ja veekogud ning avarad lõikrohu väljad harvade mangopuudega. Nüüd ei olnud aega maabumiskohta valida. Ta laskus rohuväljale ja libises sellel edasi mõnikümmend meetrit; lennuki rattad vajusid pehmesse soopinda ja lennuk paiskus uperkuudiga selili.

Põrutusest pooluimane lendur ronis välja lennukist ja — toetudes selle keelele — vaatas ringi: niikaugele kui ulatus silm, laius üksildane soo.

Nüüd tuli lahendada küsimus: kas jääda lennuki juurde ootama päästemeeskonda, või püüda omal käel jõuda mõne asulani. Päästemeeskond ei avastaks maandumiskohta enne nädalat — ja lenduril puudusid toiduained. Edasiminek jälle tähendaks võitlust teel varitsevate alligaatoritega ja hädaohtu — saada surmava piste vee-moccasiinidelt.

Selge oli, et pääsmine olenes õigest valikust.

Kaart osutus tarvitamiskõlbmatuks — vihm oli ta läbi leotanud. Sigaretid olid märjad, tikud ligunenud, märgutuld polnud võimalik süüdata. Lisaks kõigele hakkasid piinama nälg ja janu.

Niergarth otsustas lahkuda lennuki juurest, lootes tungida läbi soo Mehhiko lahe äärde, kus leidis inimasulaid. See oli raske ja elukardetav teekond. Kuus päeva sumpas ta kõhuni ulatuvas mudas; pikk lõikrohi vigastas näo ja käed ning lõhkus räbalateks rõivad. Sooputukate pistetest paistetused nägu, kael ja käed tundmatuseni. Õnneks leidis ta küllaldaselt joogivett, kuna toiduks olid juured ja tigud. Magada tuli puude otsas, sest maas roomasid saagihimulised alligaatorid.

Oli hetki, mil Niergarth — meeleheitel ja masendatud raskusist ning ohtudest, väsinud valvelolekust ja võitlusist — otsustas jääda paigale ja surra.

Kuid ikka oli elutahe tugevam ja kihutas meest edasi. Kord jälle nõrkenult istudes mangopuu juurel, andus lendur

süngeile mõtiskeludele ja lootusetuse jõuetusele. Pilk langes juhuslikult millelegi valendavale — eemal, puutühemes. Leidu silmitsedes, osutus see alligaatori luustikuks — lagunenud saabas lõugades.

Jälkus ajas mehe jälle teele, mis ei tahtnud lõppeda.

Viimaks ometi, kuuenda päeva õhtul, paistsid lahe veed. Siit suundus lendur põhja poole ja jõudes laia jõeni, nägi vastaskaldal askeldavaid mehi. Ta ei uskunud esiti oma silmi, ent tõesti need olid inimesed, mitte viirastused! Ta hüüdis. Teda märgati. Paat tõugati vette ja mehed sõudsid hädalise juurde. Oli ta päästetud? Veel mitte: kodunt kaugel, kalapüügil olevad kalurid olid varustatud toiduga, milliste tarvitamine näljast kurnatud organismile oleks tähendanud surma.

Samal päeval juhtus järgmine lugu: Niergarthi otsima saadetud lennukitest ilmus üks onni kohale, milles lebas otstav ja heitis alla teate: lendur Niergarthi purunenud lennuki asukoht on kümme miili lõuna pool. Otsige lenjurit!

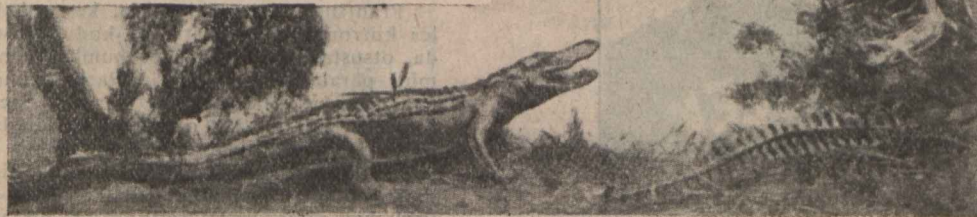
Kalurid püüdsid märku anda, et otstav on nende onnis, kuid lennuk kauges ja kadus silmist.

Järgmisel päeval ilmus lennuk jälle onni kohale ja heitis alla kaks pundart. Neis olid märguandetähised ja juhised selliste kasutamiseks. Nüüdki kadus lennuk varem silmist, kui et oleks saadud koostada teadet.

Ei jäänud noore lenduri elupäästmiseks teist teed kui sõidutada ta kalurite mootorpaadil lähimasse haiglasse. Nii tehtigi.

Sõit haiglasse möödus õnneks hästi ja äpardusteta ja mõne aja pärast oli lendur jälle täiesti terve.

Maastik, mille pidi läbima eksinud lendur.

Nädala tähtsamat

Läänemerel mässas nädala lõpul torm, mis tekitas suurt hävitustööd ja ohustas kalureid. Hiiumaa juures hukkus norra aurik „Brims“, mille meeskonna päästsid elu kaalule pannes Vene liiniauriku „Turgsibi“ mehed.

Taifuun Tokios hävitas tuhandeid maju, tekitas uputusi ja nõudis umbes 2000 inimese elu.

Jaapanlaste edasitungi saagiks langes Lõuna-Hiina päälinn Kanton. Linnas valitseb kirjeldamatu häda ja õudus. Näib, et Hiina rinne on varisemas ka Hankou juures.

Teaduste Akadeemia avati pidulikult Tallinnas. Avamisest võttis osa President K. Päts. Akadeemia presidendiks on prof. K. Schlossmann.

Rukki ja nisu kokkuost Riigi Viljasalve poolt oli laiaulatuslik. Vilju osteti ~ 10 000 talupidajalt.

Eesti põlevkivi Läti. Praegu viibivad Läti Eesti insenerid, kes selgitavad, kuivõrd on võimalik kasutada Eesti põlevkivi Läti tööstusis. Katsete häääl õnnestumisel, saab Eesti põlevkivi omale jälle uue turu.

Kuidas on arenenud

MEIE KUULIREKORD

Meie kergejõustiku tippsaavutusist parimate hulka kuulub Aleksander

Kreegi kuulitõuke-tulemus — 16 m 16 cm. Sellega kustus A. Viidingu rekord 16.06,5, mis sai püsida veidi üle kahe aasta. Meist parema rahvusrekordi omavad vaid Ameerika Ühendriigid (Torrance — 17.40), Saksa (Woelkke — 16.52) Soome (Bärlund — 16.23) ja Tšehhi — (Douda — 16.20). (Üksikaladest suhteliselt prima rekordi omame odaheites, kus G. Sule 75.93,5-st parema rekordi omab vaid maailmarekordimaa Soome.)

Huvitav on heita pilku tagasi meie kuulitõuke rekordi arenemisele. Esimesed andmed on säilinud 1911. aastast, millal A. Margevitsch tõukas 9,55 m. Esimese eestlasena üle 10 ja 11 m tõukas kadunud L. Tõnson. 12 meetrist pääses esimesena üle meie praegune maadlusõpetaja A. Ohaka. 13 ja 14 m ületas esimesena H. Tammer, kes on praegu „Päevalehe“ päätoimetaja. Rahvusvahelisse klassi viis rekordi A. Viiding, kes ületas esimesena nii 15 kui ka 16 m piirid, jõudes teistest kaasmaalasist kau-

gele ette. Kuid ootamatult kiiresti võrsus talle tiitlipärija A. Kreegi näol, kes omab praegu rekordina 16.16 m ja kellele olümpiavõitja Woelcke ennustas isegi 17 m piiri saavutamist. Millal A. Kreek sinnani jõuab, seda ei tea ennustada praegu keegi, küll aga sooviksid kõik eestlased, et ta teeks seda Helsingi olümpiaadil...

Kuulitõuke-rekord ise on arenenud järgmiselt:

9.55	A. Margevitsch	1911
9.59	G. Orloff	1911
10.27	L. Tõnson	1912
10.62	—,—	1912
10.84	—,—	1912
11.00	—,—	1913
11.03	—,—	1913
11.29	—,—	1913
11.38	Mälson	1913
11.48	A. Ohaka	1914
12.08	—,—	1915
12.94	—,—	1916
12.98	H. Tammer	1916
13.02	—,—	1917
14.09	—,—	1922
14.15	—,—	1922
14.47	N. Feldmann	1928
14.71	J. Suuk	1930
15.04	A. Viiding	1931
15.67	—,—	1932
15.92	—,—	1933
16.06	—,—	1935
16.06,5	—,—	1936
16.16	A. Kreek	1938

Encl.

Euroopameister A. Kreek

RONGIGA VÕIDU

Prantsuse ratta-võidusõitja, kes vahel vaatles kiirrongi kihutamist oma kodukohast mööda, otsustas kord katsuda, kumb jõuab kiiremini päralt. Chartres'i ja Pariisi vahel kulgeb maantee üsna raudtee kõrval. See 90-kilomeetri pikkune tee on, nagu teed üldse, kohati sirge, kohati kääneline, ühes kohas tasane, teises kohas künkline. Kiirrong sõitis selle maa 1 tunni 13 minutiga. Paillard, kel oli eriliselt hää ratas, kattis selle 90 km pikkuse vahemaa 1 tunni 8 minuti 2 sekundiga. Ta võitis. Tema tunnikiirus oli seega 79 km.

64 ruutu

MALE 4

Tähelepanu!

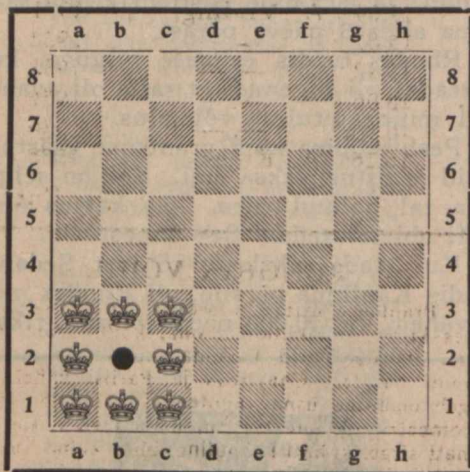
Eelmises numbris — male 3 — on sattunud eksitav viga joonisse nr. 2. Nimelt on malendite rivistuses ära vahetatud kuningas- ja lipumärgid. Kuningas (♔) peab mustadel asuma e8 ja valgeil e1, kuna lipp (♚) kaitseb värvi (mustadel d8 ja valgeil d1).

KUNINGAS

Kõige tähtsam malendite hulgast on kuningas, kuigi jõupoolest kõige nõrgem. Kui kuningas on hädaohus, ja teda pole võimalik enam teiste malenditega kaitsta, tähendab see mängijale kaotust. Mängu pääsiht seisabki vastasmängija kuninga kimbutamises ehk ohustamises, kuid seejuures ei tungita mitte kunagi kuningale kallale ette teatamata. Seda tehakse siis, kui mängijal avaneb võimalus järgmise käiguga vastasmängija kuningat lüüa ja juhitakse vastasmängija tähelepanu liginevale hädaohule sõnaga — „kadu“ (varem „tuli“).

Mängija ei tohi kuninga eest kaitsvat malendit ära lükata juhtumil, kui kuningas seeläbi satuks kohe „kadusse“. Igal juhul tuleb oma kuningat hoolega kaitsta, kuid seejuures aga püüda vastase kuningale ise „nohu“ teha. Kui kõik teised malendid „löögiga“ malelaualt kõrvaldatakse, siis kuningaga seda ei tehta. Kuningat ei lööda lugupidamisest, vaid mäng lõpetatakse enne kuninga löömist, kui seda enam mingil tingimusel kaitsta ei saa.

Mustad.

Joonis 4. Valged.

Algeis Kb2

Võimal. sammud: Ka1, Kb1, Kc1

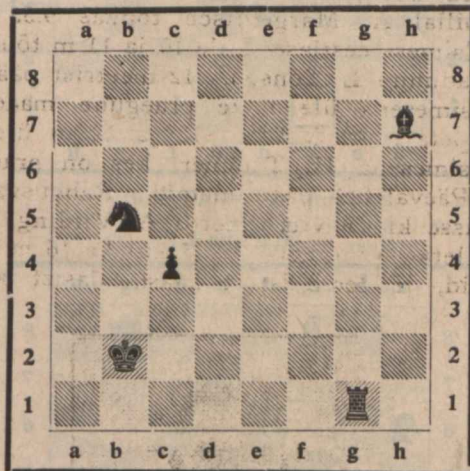
Ka2, Kc2

Ka3, Kb, Kc3

Kuningas võib astuda ainult üks samm korraga, suuna valik on vaba. Võtame näiteks, et kuningas oma algkohalt e1-elt on liikunud edasi ja seisab ruudul b2, siis võib ta b2 päält edasi minna järgmistele ruutudele oma soovikohaselt kas a1-le, b1-le, c1, a2, c2, a3, b3 või c3-ale. Joon. 4 on kuninga algeis märgitud eriti mustana. Märgiga k on aga märgitud võimalikud väljad, kuhu ta tohib astuda.

Kui valge kuningas seisab b2, mustade malenditest aga ettur c4, oda h7, ratsu b5 ja vanker g1, siis valge kuninga käigud on juba piiratud; a3 pääle ta ei tohi astuda seepärast, et selle sammuga oleks tal kadu: kuna must ratsu, mis asetseb b5, oma hüppega ta lööks, sest nagu teate, hüppab ratsu 2 ruutu edasi ja üks kõrvale ehk 2 kõrvale ja 1 edasi. Samuti ei saa valge kuningas minna b3 pääle, sest sääl ähvardab teda kadu mustalt etturilt, mis seisab c4-jal. Ära on lõigatud tal pääs ka c2-le, sest siis ähvardab teda must oda h7-elt. Ohustatud on ka ruudud a1, b1 ja c1 musta vankri poolt ja ruut c3 musta ratsu poolt, kuna ruut b1 on isegi kahekordse valve all, sest seda ähvardab ka oda h7-elt. Ainsaks sammuks jääb valgel kuningal siis astuda b2-lt a2-le, mis on ainuke hädaohuta väli. (Vt. joon. 5.)

Mustad.

Joon. 5. Valged.

Arusaamatuse ärahoidmiseks olgu tähendatud, et oda võib lüüa diagonaalselt liikudes üle malevälja, ruutude arvu pääle vaatamata, ja vanker samuti üle välja vertikaalselt ja horisontaalselt liikudes. Seejuures saavad nad lüüa aga e s i m e s t malendit, mis seisab nende teel.

LIPP

Järgmiseks tähtsaks, kuid ühtlasi ka mängus kõige võimsamaks malendiks on lipp. Tema väärtust hinnatakse 9 etturi jõuga. Lipp

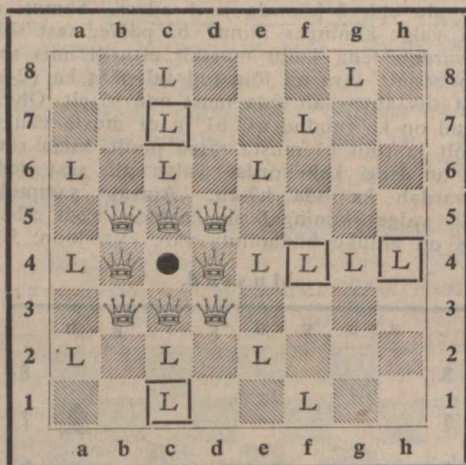
MALE

võib liikuda nii, kuidas ta just soovib, kas piki horisontaal, vertikaal või diagonaalruute. Seejuures ei ole piiratud tema sammud, ta võib liikuda üle kogu malelaua, kui need ruudud ehk väljad, mis seisavad lipu võimuses, on vabad. Üle teiste malendite hüpata lipp ei saa. Ta võib liikuda soovitud suunas kuni eelseisva malendini ehk lüüa selle ja jääda ise löödud malendi ruudule.

Joonisel 6 näeme lippu seismas väljal c4 ja ta võib säält liikuda igale poole, kuhu aga soovib. Kuna tema sammude märkimine võtaks kaunis palju ruumi, siis toome näite tema käiguvõimalustest samal joonisel, kus tema algseisukoht c4 on märgitud musta munakesega ja lipu kujudega on märgitud kõik väljad, kuhu lipp sellelt väljalt võib astuda, ükskõik siis, kas üks ruut ehk mitu ruutu korraga edasi liikudes.

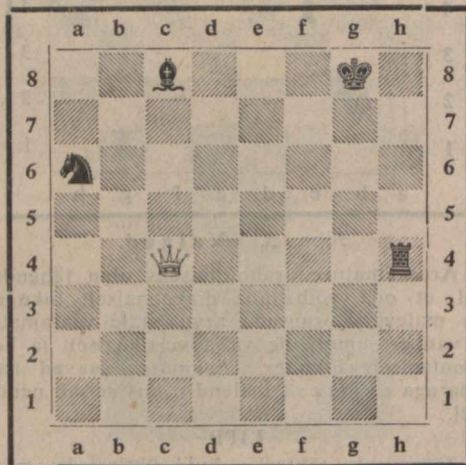
Mustad.

Lipu algseis on mustaga märgitud.

Joon. 6. Valged.

Mustad.

Joon. 7. Valged.

Nagu joonisest nr. 6 näeme, on lipul vabida kaunis suur hulk ruute — arvult 25 — kuhu ta võib ühe käiguga astuda c4-jalt. Loomulikult on kõik need ruudud ka tema võimuses löömise korral, sest jgat musta malendit, mis seisab tema teel ees, võib ta nendelt ruutudelt lüüa. Kuid ei tohi unustada seda, et lüüa võib ta ainult esimest malendit. Kui tema löögiteel seisab näiteks must ratsu a6, siis võib ta seda lüüa, samuti ka musta oda c8-lt, musta vankrit h4-jalt ja musta kuningat g8-lt (vaata joonis 7), kuid kui peaks aga nende ees seisma veel mõni teine malend, siis valge lipp neid musti malendeid enam lüüa ei saa.

ÕNNELIK JUHUS

Kui Cecil Rhodes ei valitsenud veel poole maailma majandust, vaid oli pangametnik Kaplinnas, Aafrikas, läks ta kord sadamasse jalutama. Paar mere-meest tõmbasid parajasti maale hiiglasuurt haikala. Rhodes vaatles huviga kala tükeldamist ja nägi, kuidas selle kõhust tuli päevalgele konservikarpe, kalajäänuseid ja must tükki paberit, mis nägi välja nagu vana ajaleht.

Rhodes astus lähemale ja palus ajalehe tükki endale. Selles lehes (1. septembril 1870) seisis suur teade, et prantslased Sedanis sakslastelt on lüüa saanud, et Napoleon vangis on ja et tee Pariisi on sakslastele vaba.

See oli üks inglise ajalehti, mis Atlandi ookeanis kuidagi oli üle parda visatud ja hai poolt alla neelatud, et noolekiirusel rännata Kaplinna. Siin ei teadnud veel keegi otsustavast lahingust (telegraafi ühendust Euroopaga veel polnud) ja järgmine postiaurik pidi saabuma alles 3 päeva pärast.

Rhodes teadis esimese pilguga, kui ta teadet oli lugenud, et talle oli avanud muinasjutuline võimalus.

Peab müüma kõik prantsuse väärtpaberid ja ostma saksa omi. See on selge. Aga tal polnud raha. Ta katsus oma šeffi abi nõutada. See õnnestuski.

Kui teade sakslaste võidust Sedanis jõudis Kaplinna börsile, oli Rhodes mitte vähem kui 10 000 naelsterlingit rikas.

TÕDE JA ÕIGUSE menu Saksamaal

Vaimustatud vastuvõtt arvustajatelt

A. H. Tammsaare „Tõe ja õiguse“ 1. osa ilmus tänavu kevadel Berliinis päälkirja all „Vargamäe“, on Saksas saanud haruldaselt sooja vastuvõtu osaliseks. Toimetusel käepärast olevate andmete järgi on romaani kohta seni sõna võtnud üle paarikümne arvustaja, kelle otsused on eranditult väga kiitvad. Imetletakse autori tugevat kompositsiooni, haruldast tüüpide loomise võimet ja suurt keelelist ilu. Romaani nimetatakse moodsa eesti rahva eepiliseks monumentaalteoseks, mil oma kindel koht maailmakirjanduse parimate sellelaadiste hulgas. Tammsaaret kõrvutatakse Reymontiga, Aleksis Kiviga, Knut Hamsuniga, Gulbransoniga ja teiste maailmakirjanduse suurte talupojaromaani tootjatega, koguni vene klassikutega.

Alljärgnevalt mõningaid väljavõtteid saksa arvustustest.

„Eesti kirjaniku monumentaalteos, rahvaromaan, nagu säärast loed harva, teos, mille keel ja pildid jäävad kauaks meelde.“ — „Tammsaare on andnud oma rahvale, kelte arv ainult vähe üle miljoni, tähelepanuvääriva kirjandusliku mälestise.“ — „Tõepoolest — üllatav raamat, mida võib pidada maailmakirjanduse parimate hulka kuuluvaks. Romaani lugedes meenub Gulbransoni „Igavesti laulvad metsad“, või Reymonti „Talupojad“, ja siiski see on Tammsaare teos.“ — „oma laadilt ainus ja võratur.“

„Vägevas eeposes kirjeldab eesti kirjanik oma maa talurahva elu. Juba esimestest lehekülgedest tunneme, et kuuleme suure kirjanusliku kujustaja jutustist. Ta kõneleb meile karmist võitlusest, mida tema kodumaa põlluharijad majandamata soodes võitlevad. Suurepärast metsikut loodust tema omapärase inimestega kirjeldatakse säärase kujutamisevõimega, mis haarab kaasa ja vaimustab.“ — „Kui Tammsaare oma... teost „Vargamäe“ nimetab lihtsalt romaaniks, siis ta on liiga tagasihoidlik, sest see teos on enam, on eesti talupoja-epos sajandite jooksul. Keerukat saatust, markantseid kujusid, lähedaletoodud maastikku, põhjamaist süngust ja naeratavat huumorit, hingeõrnust ja sügavat elutarkust leidub selles sisukas teoses, selles meile väga väärtuslikus suures eeposes taluinimesest Eestis.“ — „See suur rahvuslik rahvaromaan, mille Anton Hansen Tammsaare kirjutas, pole mitte ainult haarav elamus, vaid sellest palju kaugemale küündiv teos, mis läheb maailmakirjandusse.“

(„Pm.“)

KÕIK ÕPILASED ja lastevanemad teavad,

et soodsam ostukoht koolitarvete alal on

K. JAIK

Tartu, Suurturg 11

FOTOKURSUS 2

7 (64)

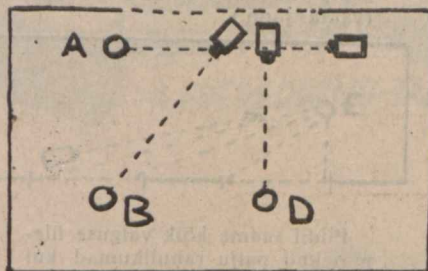
väga väikeste erinevustega. Otsevõtteks on aparaat pildistatava näo suhtes ühel sirgjoonel näoga. Poolkülgvõtte puhul asetub aparaat 45° nurga all sihitult ühe poole põse ja silma suunas. Külgvõtte puhul aparaat asetseb võetava näo õlajoonel, s. o. 90° nurga all eest vaadatuna. — Näo ja aparaadi kõrgused peavad enamvähem olema ühesugused, et vaatenurk saaks õigem. Näo vaade (pää painutusega ühes) ei tohi olla juhitud kõrgele, siis tulevad esile silmatorkavalt ninasõõrmeavad ja lõug, kuna kael pingutuse tõttu venib pikaks ja soonistub. Aga ka liigne pää allalask pole portrees häa, siis kaob silmavaade, mis on üks ilusaim motiivainestik, kui seda õieti valida.

Ärge portreerimisel kasutage diafraagmat, kuna see teeb pildi väga teravaks, tuues esile kõik näos leiduvad vistrikud, muhud ja lohud. Säriaega püüde valida võimalikult lühikest

4 (61)

2) Pildistatav inimene asendatult sügavamale toa ruumi aknast eemale akna joonest umbes 45° alla (B) annab meile juba palju ühtlasema pildi, kus kogu pää ja nägu esineb juba enam harmoonilises valguses, kuna nägu pöörduv asendi muutmisel rohkem valguseallika (akna) poole.

3) Kui pildistatav inimene istub otse akna vastu toa siseruumis, saame pildi, mis oma valguselt on kõige ühtlasem ja pehmem. Pilt selles asendis on loomulik, olgugi, et kutsefoto-

SPORDIKALENDER

Maailmarekordi ületas punktilaskmises Eesti Laskurliidu poolt korraldatud meistervõistlustel Erik Prikko, saavutades kogusummas vk. püssist laskmises 531 silma (163+182+186). Eesti rekord sel alal on 542 silma ja maailmarekord 530 silma.

Eesti üliõpilased võitsid korrespondentslaskevõistlusil Soome üliõpilasmeeskonda sõjapüssist laskmises, saavutades meeskonna ühistulemusena 1721 silma soomlaste 1714 vastu.

Ka väikekaliibrilise püssist laskmises tuli võitjaks Eesti akadeemiline meeskond saavutades 3930 silma soomlaste 3863 vastu.

USA üliõpilane Bell heitis oda 70.60. Ka ameeriklased kipuvad juba üle 70!

Eesti meeskond poksimaavõistluseks soomlastega on järgmine (alates kergematest kaaludest): A. Torpel, B. Griidin, K. Käbi, H. Kanepi, A. Kariste, A. Raadik, V. Leet ja M. Linnamägi.

Maavõistlus toimub 1. nov. Helsingis.

HELSINGIS ALATAKSE STAADIONI LAIENDAMISEGA

Helsingi staadionil on otsustatud alustada viivitamatult staadioni laiendamise töödega olümpiamängude tarvis. Laiendamistööde järgi staadion mahutab senise 30 000 asemel 60 000 päältvaatajat.

3 PIRUKAT

„Topi, ma panin siia eife kolm pirukat, aga siin pole rohkem kui üks! Kuidas sa seda seletad?“

„Tädi, vaata, sää! oli nii pime, et ma ei näinud neid kõiki!“

KANA RIIDED

Väike Kalle on külas oma vanaema juures, kes parajasti katkub kana. Poiss vaatab vanaemale otsa ja küsib: „Kas sa tal iga õhtu riided seljast ära võtad?“

VÖRDLUSED

Kaks polaarmaaderandurit jutustavad kord omi imelikke kogemusi.

Esimene: „Kui meie Põhjanabal olime, me süttasime künkla, et sooja saada, kuid leek külmus ühe minuti jooksul.“

Teine: „See pole veel midagi. Kui meie Lõunanabal viibisime, oli sää! niivõrd külm, et sõnad külmusid me suhu ja neid tuli enne soojendada, kuni nad muutusid kuuldavaiks.“

5 (62)

graafia reeglid peavad seda võt-teasendit halvaks. — Päikese käes võib see olla ju halb ja heleda kunstvalguse juures samuti, aga ühe aknaga toas mõjub see küllalt hästi.

Kahe aknaga tuba annab juba võtmiseks paremaid võimalusi ja tekitab meile kombineeritud valguse. Näiteks katsetage järgmist asetust: aparaat ühe akna kohal teravnurga all juhitud võetava inimese suunas, kes asetub teise akna kaugema ääre kohal akna eemal (vaata joon.).

Pildil saame kõik valguse üleminekud palju rahulikumad kui ühe aknaga toa võtte puhul.

Katsetage neid asendeid, et

6 (63)

võiksite ise oma silmaga veenduda kõiges.

b) Pildistamisel väljas varju-rikas kohas maksavad umbes samased reeglid. Ainult puuduvad pildis järsud üleminekud, nagu need esinevad toas. Selleest aga eestvõtted muutuvad enam lamedaiks.

Puude all võttes tuleb hoiduda selle eest, et päike ei paistaks läbi puude võetava näo pääle, mis teeb näo-lapiliseks.

d) Pildistamisel lagedal ja päikese käes on kõige enam võimalusi saada halba pilti.

Nägu võib saada must, kui tagapõhjal on vaba vesi või taevas, seepärast tuleb seljataguseks leida midagi tumedamat. Valguse langemist jälgige juba enne võtmist. Kui näole tekiavad tugevad varjud (nina all, nina vari näol, silmaaugud jne.), siis ei saa ka pilt hästi.

Näo asetuses nn. poseerimises eraldame kolm eripoosi: otsevõte, poolkülgvõte ja täiskülgvõte ja nende vahelised astmed

ARVA! MÕISTA, MÕISTA.

E. Pille
Vastse-Kuuste

15. REDELMÕISTATUS (3 punkti)

10a				32
10	24	25		31
9	33	34		30
8				
7	21	22	23	29
				28
6	18	19	20	27
5				
4				
3	14	15	16	17
2	11	12		13
1				26

1—3. Eesti kirjanik, 5—8. Linn Roots, 9—10a. Suurkäitis Eestis, 11—12. Mina, 12—13. „Ader“ käändes, 3—14. Pealinna kino, 14—15. Kaksikkonsonant, 15—16. Noot, 16—17. Saksa k. prepositsioon, 18—19. Pinnamõõt, 19—20. Noot, 20—27. Sidesõna, 7—21. Tema, 21—22. Jõgi Lätis, 21—23. Eesti helilooja, 10—24. Vain, nurm, 24—25. Kaksikkonsonant, 26—28. Soome kunstnik †, 29—30. Tütarlapse nimi, 29—32. „Õpilaslehe“ laureaate, 2—13. Kosk Soomes, 3—17. Endine mõõõtühik, 6—27. Mehe nimi, 7—29. Vald L.-Eestis, 9—30. Voruslik, puutumatu, värske, 33—34. Sama, mis 3—14, 10—31. Praegune Eesti kohtuminister (eesnime täht ja nimi).

16. ARVUTA! (2 punkti)

Kahé arvu jagatis on 2, nende korrutis aga 18 ja vahe 3. Millised on need arvud?

17. „NOKS...“ (1 punkti)

Mitu tähte on — taevas —?

18. RISTSÕNAD (5 punkti)

1	2		3	4	5	6
7			8			
		9		10		
	11			12		
13			14			
15	16	17			18	
19	20				21	
22				23		
24						

Paremale: 1. Michaelis'e noorsoojutt (tütarlastest). 7. Talu kõrvalehitisi. 8. Suur sõjavägi. 10. Aianduslik ajakiri Eestis. 11. Kaitse ukse ees. 13. Asub peas. 14. Tervise tunnus. 16. Lõunamaine teravili. 19. Teiste ees. 21. Minu. 22. Puuvili. 23. Näo osa. 24. R. Baumbach'i noorsoojutt, „Looduse“ kuldraamat.

Alla: 1. Mehe hääl. 2. Tuulehoog. 3. Eesti noorsookirjanikke. 4. Kinnitusselts Eestis. 5. Riik Baltimail. 6. Poisi nimi. 9. Põletispuude hoiukoht. 12. Putukas, elab veekogude ääres. 13. Naisenimi. 15. Lehtpuu. 17. Väljanägemine. 18. Üks kojamehe tööabinõudest. 20. Poola lennuse. 21. Minul. 23. Sinu.

Lahendid ära saata 14. nov.

TÄNASED AUHINNAD:

- Noorsõdur Pension
- Onu Tomini kaevandus
- Mäeoja Halla

RIIDEVÄRVIMISE VABRIK JA KEEMILINE PESUKODA

R. Natus

Viljandis, Tartu tän. 24, tel. 59

Asutatud 1883

Vastuvõtmise kohad Tartus:

- } E. Daugull, Uusturg 26
- } Raekoja 16-a, oma ladu

Kangaste vanutamine, käärimine ja pressimine. Lõngade pesemine ja värvimine. Kõiksuguste kantud riiete värvimine ja keemiline puhastamine tervelt või lahtiharutatult. Lambanahkade valgekstegemine. — Töö võistluseta häduses ja kiire. Hinnad mõõdukad.

„ÕPILASLEHE“ NR. 2 ILMUNUD MÕISTATUSTE LAHENDUSED SPIRAAL NR. 5

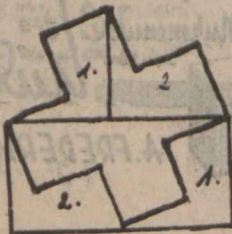
1—6. Aleksander, 2—4. Leks, 4—6. Sander, 5—8. Derbent, 7—9. Benth, 9—12. Hamlet, 11—14. Etna, 13—16. Napoleon, 15—17. Onn, 17—18. Nina, 19—20. Sarv, 17—22. Ninasarvik, 21—23a. Ikla, 23—27. Lafaiette, 24—25. Ai, 26—30. Teheran, 28—31. Ranna, 29—31. Anna, 31—33. Apollo, 32—35. Looming, 34—36. Ingel, 35—37. Gellert, 37—40. Tõde ja õigus, 38—40. Õigus, 39—42. Gusli, 41—46. Lipud tormis, 43—44. Torm, 45—47. Isa, 46—48. Sadam, 47—49. Adams, 49—51. Sakala, 51—53. Ave, 52—54. Veri, 52—55. Verimust, 55—56. Toomsalu, 56—57. Ugala.

SÜNNIPÄEVAPROBLEEM NR. 6

Kolme lõikega saab torti jagada nii, et istsüks lõigatakse tort pooleks (paksusest) ja siis harilikku viisi järgi kahe lõikega neljaks — kokku saame 8 ühesuurust torditükki.

VEIDI GEOMEETRIAT NR. 7

3 lõiget on järgmiselt:

ÕIGESTI LAHENDASID

E. Krigul (7 punkti), V. Neemoja (7), J. Torpel (8), M. Saar (7), E. Parmson (8).

NEIL VEDAS NR. 2

1. M. Saar — Vanad ja noored
2. V. Neemoja — Vana päälük
3. J. Torpel — Tutemui

ÕIENDUS:

„Õpilaslehes“ nr. 4 on mõistatusnurgas eksikombel jäänud andmata ristsõnas nr. 11 tähendus 3 alla. See peaks olema „Allveelaeva nimi, millega H. Vilkins tahtis vallutada põhjanaba.“ — Vabandame!

SÜGISENE KOOSOLEK

J. Veermäe
Rakvere

J.
Tušš

— Kes on ettepaneku poolt, see tõstku vihmavari üles...

(Välismaa nali)

Toimetused ja talitus: Tartus, Võidu 10. Õ/k. „Koolivara“, telef. 8-29. Tallinna abitalitus: „Kooli-Kooperatiiv“ S.-Karja 19, telef. 456-32. Posti jooksev arve nr. 2188. Vastutav toimetaja: M. Nurmik. Tegevtoimetaja ja talitusjuht: E. Tõnismäe. Väljaandja: Tartumaa Õpetajate Liit. „Õpilasleht“ ilmub üks kord nädalas (25 n-rit õppeaasta jooksul). Tellimishind postiga: aastakäik (25 nr.) — kr. 2.00; (15 nr.) — kr. 1.40; (10 nr.) — kr. 1.00; (5 nr.) — kr. 0.50. Kuu- lutevus hind: lehe ees 15 s. mm, mujal 7 s. mm. Trükikoda J. Mällo, Rütli 4, Tartus, 1938.

RAHVUSRAAMATUKOOL
ESTI
AR

Õpilaslehe
kupong
nr. 5
1938